

Asia: VN/7057/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastolta (KKV) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta. Esityksellä tavoitellaan hallitusohjelman mukaista tupakkaverokertymän kasvattamista yhteensä sadalla miljoonalla eurolla vuosina 2026 ja 2027 ja kevään 2024 kehysriihessä päätettyä 50 miljoonan korotusta vuonna 2025.

Tupakkaveron korottaminen on hyvä keino verokertymän kasvattamiseksi, sillä tupakkatuotteiden kulutusta pidetään yleisesti melko joustamattomana. KKV kannattaa esitystä, mutta esittää siitä kuitenkin seuraavat huomiot.

Korotusten toteuttaminen puolivuositain

Tupakkaveron korotus on tarkoitus toteuttaa kuudessa vaiheessa. Esityksen mukaan puolivuositaiset korotukset helpottaisivat veronkorotusten vaikutusten seuranta. Tämä voi riippua siitä, mitä vaikutuksia on tarkoitus seurata ja miten. Kerralla tehtävän isomman korotuksen vaikutustenarviossa olisi vähemmän arviointia häiritseviä tekijöitä, kuten eri tupakkatuotteiden kysynnässä tapahtuvat trendinomaiset muutokset. Suuremmalla kertakorotuksella voisi olla suurempi vaikutus kulutuksen pienentymiseen, mikä olisi kansanterveydellisesti ja tupakkalain tavoitteiden kannalta hyvä asia, mutta vastoin esityksen tavoitetta verokertymän kasvattamiseksi.

Taloudellisten vaikutusten arvioiminen

Esityksessä todetaan, että verotuottoarvioihin liittyy epävarmuutta ja siinä myös eritellään hyvin epävarmuuksien syitä. Arvioinneissa on käytetty tupakkatuotteiden kysynnän hintajoustona -0,38, perustuen Vaasan yliopistossa tehtyyn tutkimukseen (Friman, 2017). Tutkimuksessa hintajousto on laskettu vuosittaisesta savukkeiden kulutusaineistosta 1990–2015 savukkeiden hintaindeksin avulla. Hintajousto perustuen esityksessä arvioidaan savukkeiden kulutuksen vähenevän veronkorotusten takia lähes 8 prosenttia.

KKV huomauttaa, että hintajoustoarvion käyttämiseen liittyy epävarmuuksia. Ensinnäkin käytetty hintajousto on laskettu aikaväliltä, joka alkaa yli 30 vuoden takaa. Toiseksi indeksi ei huomioi tupakkateollisuuden reagoitua veronkorotuksiin (esimerkiksi korotusten vieminen hintoihin eri tavalla eri tuotesegmenttien kohdalla tai tuotteiden ominaisuuksien muuttaminen). Kolmanneksi nykyisenlaisia savukkeita korvaavia tuotteita, kuten nikotiinipussit, ei ollut markkinoilla tutkimuksen tarkasteluajanjaksolla.

Vaiheittainen verojen korottaminen ja vaikutusten seuranta

Sähkösavukeneiteiden ja nikotiinipussien verotusta ei esityksessä ehdoteta korotettavan vaiheittain samalla tavalla kuin muiden tupakkatuotteiden verotusta. Esityksessä todetaan, että näiden tuotteiden verollisesta kulutuksesta, tuonnista ja laittomasta välityksestä tulee saada lisää tietoa ja että tarvittaessa voidaan ehdottaa muutoksia erillisellä hallituksen esityksellä. KKV pitää tätä varauksena hyvänä. Tutkimuksissa on havaittu, että suuri osa tupakoitsijoista käyttää useita eri tupakkatuotteita. Eri tuotteet ovat jossain määrin toisiaan korvaavia ja myös osittain toisiaan täydentäviä tuotteita. Uusien tuotteiden kehittymistä ja kulutusta tulee seurata tarkasti ja myös reagoida muutoksiin, kuten nuorten lisääntyvään nikotiinipussien käyttöön. Mikäli sellaisten tuotteiden, jotka eivät sisällä tupakkaa mutta sisältävät nikotiinia kulutus kasvaa, KKV ehdottaa, että verotuksen rakennetta tulisi harkita muutettavan siten, että se huomioisi myös tuotteen nikotiinipitoisuuden.

Pöyry Lasse
Kilpailu- ja kuluttajavirasto